

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНИКА**

Факультет історії, політології і міжнародних відносин
Кафедра історії України і методики викладання історії

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

**МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ВИВЧЕННЯ ДУХОВНОЇ
ІСТОРІЇ УКРАЇНИ В ШКОЛІ**

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)

Освітньо-професійна програма «Середня освіта (Історія)»
Спеціальність 014 (за предметними спеціальностями)
Спеціалізація 014.03 Історія
Галузь знань 01 Освіта/Педагогіка

Затверджено на засіданні кафедри
історії України і методики викладання
історії
Протокол № 2 від 1 вересня 2023 р.

ЗМІСТ

1. Загальна інформація
2. Анотація до курсу
3. Мета та цілі курсу
4. Результати навчання (компетентності)
5. Організація навчання курсу
6. Система оцінювання курсу
7. Політика курсу
8. Рекомендована література

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Методичні аспекти вивчення духовної історії України в школі
Викладач	Пилипів Ігор Васильович
Контактний телефон викладача	(+38) 067 342 31 36
Е-mail викладача	Ihor.pylypiv@pnu.edu.ua ; ipylypiv@gmail.com
Формат дисципліни	Очний/заочний
Обсяг дисципліни	6 кредитів ЄКТС, 180 год.
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pnu.edu.ua/
Консультації	Вівторок 14 - 16 год.
2. Анотація до навчальної дисципліни	
<p>Предметом навчальної дисципліни є історія релігійних організацій України та їх вплив на формування української національної ідеї та духовності українців. Програма курсу націлює студентів на вивчення завдань, структури, змісту і особливостей вивчення духовної історії України та формування у студентів знань, вмінь і навичок, необхідних для планування і методичного забезпечення різних форм навчальних занять з церковної історії України.</p>	
3. Мета та цілі навчальної дисципліни	
<p><u>Метою</u> вивчення навчальної дисципліни є розширити знання студентів з історії церковно-релігійних організацій України в хронологічній послідовності їх функціонування та навчити методичних прийомів викладання отриманих знань на уроках історії України у школі.</p> <p><u>Основними цілями</u> вивчення дисципліни є:</p> <ol style="list-style-type: none">1. Ознайомити студентів з сучасними методиками викладання тем з історії діяльності релігійних організацій в Україні.2. Глибоке вивчення фактичного матеріалу з історії релігійних конфесій в Україні.3. Набуття навичок організації та проведення різних форм навчальних занять та позакласних заходів при вивченні релігійних питань в шкільному курсі історії.4. Розуміти значення релігії в духовному та культурному формуванні особистості.5. Уміти диференціювати вплив конкретних релігійних конфесій на формування свідомості особистості.	
4. Програмні компетентності та результати навчання	
<u>Загальні компетентності:</u>	

ЗК 3. Здатність до впевненого, а водночас критичного використання інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) для пошуку, обробки, аналізу, верифікації інформації з різноманітних джерел

ЗК 4. Наукове розуміння природи і сучасних технологій, а також здатність застосовувати його в практичній діяльності; здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК 5. Здатність ефективно формувати комунікаційну стратегію в загальноосвітньому процесі, працювати в команді з дотриманням етичних норм і цінностей сучасного мультикультурного суспільства, діяти громадсько і соціально відповідально та з почуттям поваги до оточуючих

ЗК 6. Здатність вчитися самостійно й автономно, розробляти власну траєкторію саморозвитку упродовж навчання в університеті та усього життя, оцінювати прогрес і результати навчання

Фахові компетентності:

ФК 1. Наявність системи знань із вітчизняної і всесвітньої історії, необхідної для роботи в навчальних закладах загальної середньої освіти

ФК 4. Здатність до розуміння теоретичних і практичних засад педагогіки, психології і сучасних освітніх технологій.

ФК 5. Здатність володіти системою знань із методики викладання історії і правознавства, знати зміст навчальних програм та підручників, засоби, методи та основні прийоми навчання, способи перевірки знань та умінь учнів та критерії оцінювання їхніх навчальних досягнень, форми позакласної та позашкільної роботи та ін.

ФК 6. Здатність усвідомлювати та інтерпретувати вивчене, аналізувати і систематизувати, порівнювати і формувати й науково аргументувати власну позицію, брати активну участь у дискусіях.

ФК 7. Здатність застосовувати знання, уміння і навички із дисциплін фундаментальної і професійної підготовки у практичній діяльності – у навчанні історії і правознавства, організації навчально-виховного процесу, розробці навчально-методичного забезпечення дисциплін.

ФК 9. Здатність самостійно організовувати навчально-виховний процес, добирати ефективні методи, прийоми, форми і засоби навчання, спрямовані на розвиток вікових та індивідуальних особливостей учнів, а також дотримуватися вимог безпеки життєдіяльності всіх учасників освітнього процесу.

ФК 10. Здатність застосовувати інтерактивні методи і сучасні освітні технології навчання.

ФК 17. Здатність формувати історичну свідомість, національну пам'ять, провадити громадянсько-патріотичне виховання серед молоді. ефективно реалізовувати громадянські права та обов'язки з метою розвитку демократичного громадянського суспільства, виховувати правову свідомість та культуру в учасників освітнього процесу.

5. Організація навчання

Обсяг навчальної дисципліни

лекції	26 год.
семінарські заняття / практичні / лабораторні	34 год.
самостійна робота	120 год

Ознаки навчальної дисципліни

Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний / вибірковий
5	014 Середня освіта (Історія)	3	вибірковий

Тематика навчальної дисципліни

Тема	кількість год.		
	лекції	заняття	сам. роб.
Тема 1. Методичні аспекти вивчення історії християнських релігій в шкільному курсі історії	1		

Тема 2. Компетентнісно орієнтований підхід до вивчення тем з історії діяльності релігійних конфесій на уроках історії. Християнство в Україні. Християнські догми.	1		4
Тема 3. Історія християнства. Християнські течії в Україні.	1	2	4
Тема 4. Методика формування навичок критичного аналізу інформації історичних джерел. Хрещення України-Руси та його історико-культурне значення	1	2	4
Тема 5. Україна в трикутнику православ'я, католицизму та протестантизму в XIV- ХУІ століттях.	1		4
Тема 6. Методика вивчення історичних джерел та документів. Брестська церковна унія та утворення Греко-католицької церкви	1		4
Тема 7. Православна церква в духовній підтримці української державності в Гетьманщині та Запорізькій Січі		2	6
Тема 8. Релігійне та духовне життя в Україні в часи колоніальної неволі ХУІІІ-ХІХ ст.		2	4
Тема 9. Греко-католицька церква в національному відродженні українців Галичини в ХІХ ст.	2		4
Тема 10. ГКЦ в суспільному житті Галичини на рубежі ХІХ початку ХХ ст.	2	2	4
Тема 11. ГКЦ в соціальному захисті українців Галичини в період Першої світової війни	1		4
Тема 12. ГКЦ в державному будівництві в період ЗУНР.	1	2	4
Тема 13. Формування уявлень про історичну особу на уроках історії. Митрополит А.Шептицький в розвитку духовності та української культури.	2	2	4
Тема 14. ГКЦ в розвитку освіти українців. Львівська греко-католицька Духовна семінарія та Богословська академія у м. Львові в першій половині ХХ ст.		1	4
Тема 15. Станиславівська духовна семінарія ГКЦ в першій половині ХХ ст. Історія та сьогодення.		1	4
Тема 16. Православна церква на Волині в 20-30 -ті роки ХХ ст. Рух за українізацію.	1	2	4
Тема 17. Спроби українізації та автокефалії Православної Церкви (20-30-ті роки ХХ ст.)	1		4
18. Вивчення джерел та документів. Спроби українізації та автокефалії Православної Церкви (20-30-ті роки ХХ ст.)		2	4
19. Ранній і пізній протестантизм в Україні.	1		4
20. Іслам на українських землях	1		4
21. Церковне життя в Україні під час Другої світової війни (1939—1944).	2	2	6

22. Релігійно-церковне життя в незалежній Україні в 1990-2010 рр.	2	2	4
23. Відродження українського православ'я і внутріправославні колізії в 1990-2018 рр.		2	6
24. Використання відео та фото документів. Проголошення автокефалії Православної церкви України. Томос.		2	4
25. Нетрадиційні (нестандартні) уроки з історії України при вивченні теми : «Українська православна церква Московського патріархату та її антиукраїнська та деструктивна роль в житті українського суспільства».	1	2	6
26. Розвивальне і проблемне навчання історії релігій. Особливості церковно-релігійного життя в Івано-Франківській області.		2	4
27. Релігія, культура, інкультурація, діалог			4
28. Свобода совісті, толерантність – шлях до вирішення міжконфесійних проблем та екуменізму	1		6
29. Українські церкви за кордоном України в духовній підтримці українського народу в захисті території України від російської військової агресії.	1	2	4

6. Система оцінювання навчальної дисципліни

Загальна система оцінювання навчальної дисципліни	<p>Оцінювання здійснюється за національною та ЄСТБ- шкалою. Оцінювання на основі 100-бальної шкали (Див.: пункт „9.3. Види контролю” Положення про організацію освітнього процесу та розробку основних документів 3 організації освітнього процесу в ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»).</p> <p>Структура розподілу балів у ході аудиторно - самостійної роботи студентів:</p> <p>1. Усні відповіді на семінарських заняттях з використанням презентацій своїх відповідей – 50 балів (За кожен позитивну відповідь на семінарському занятті 10 балів.</p> <p>2. Індивідуальна краєзнавча робота – духовна історія населеного пункту, Церкви, де народився/проживає студент (-ка), – 20 балів;</p> <p>3) За підготовку презентацій до тем семінарських занять по 5 балів за кожен презентацію в системі Power Point (не менше 12 слайдів)</p> <p>4). Сума балів за 2 тематичні модульні опитування (10 балів);</p> <p>Підсумковий контроль – залік Загальна кількість – 100 балів. Сумарна кількість – 100 балів.</p>
Вимоги до письмових робіт	Структура і обсяг роботи студента (-ки) виглядає по-різному. Але кожна робота має обов'язково мати такі структурні одиниці: титульна

сторінка; зміст; розділи і підрозділи роботи; висновки; список використаної літератури.

терміни написання (для денної – реферати по занятті, для заочної – за 10 днів до початку сесії)

для заочної – форму –електронний варіант

Структура розподілу балів у ході аудиторно - самостійної роботи студентів:

1. Усні відповіді на семінарських заняттях з використанням презентацій своїх відповідей – 50 балів (За кожну позитивну відповідь на семінарському занятті 10 балів).
2. Індивідуальна краєзнавча робота – Вивчення та опис історії церкви та церковно-релігійного життя населеного пункту, Церкви, де народився/проживає студент (-ка), – 20 балів;
- 3) За підготовку презентацій до тем семінарських занять по 5 балів за кожну презентацію в системі Power Point (не менше 12 слайдів)
4. сума балів за 2 тематичні модульні опитування (10 балів);

Підсумковий контроль – залік

Загальна кількість – 100 балів.

Сумарна кількість – 100 балів.

Підсумкова оцінка з дисципліни у стобальній шкалі переводиться у національну шкалу та ECTS за такою схемою

Шкала оцінювання для заліку		
університетська	національна	шкала ECTS (ECTS)
90 – 100	зараховано	A
80-89		B
70-79		C
60-69		D
50-59		E
26-49	Не зараховано	FX
1-25		F

Семінарські заняття

Студенти готують презентації та реферати. Усні відповіді.

Умови допуску до підсумкового контролю

Студент (-ка) допускається до підсумкового контролю за умови відпрацювання усіх “заборгованостей” та набору відповідної кількості балів

Підсумковий контроль	ЗАЛК
7. Політика навчальної дисципліни	
<p>Письмові роботи: Роботи виконуються згідно вимог, які ставляться кафедрою до написання подібних робіт. Вимоги озвучуються викладачем та надаються студентам відповідні рекомендації.</p> <p>Академічна доброчесність: Політика ректорату ПНУ спрямована на академічну доброчесність, прозорість та законність діяльності. Задля цього розроблено та впроваджено «Положення про запобігання академічного плагіату», «Положення про Комісію з питань етики та академічної доброчесності», «Кодекс честі ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Політика ректорату ПНУ спрямована на академічну доброчесність, прозорість та законність діяльності. Задля цього розроблено та впроваджено «Положення про запобігання академічного плагіату», «Положення про Комісію з питань етики та академічної доброчесності», «Кодекс честі ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Стефаніка» і опубліковано їх на сайті. В університеті діє «Гаряча лінія» з ректором, «Телефон довіри». Діяльність кафедри з питань запобігання та виявлення корупції здійснюється на основі чинного законодавства України</p> <p>Відвідування занять Відпрацювання пропущених занять відбувається за графіком консультацій викладача з навчальної дисципліни</p> <p>Неформальна освіта: Зараховуються, як підсумковий контроль, результати онлайн курсів на платформах Coursera, Prometheus, EdEra, які відповідають програмі навчальної дисципліни</p>	
8. Рекомендована література	
<ol style="list-style-type: none"> 1. Пилипів І. В. Греко-католицька церква в суспільно-політичному житті Східної Галичини (1918–1939 рр.) : монографія. –Тернопіль : Економічна думка ТНЕУ, 2011. – 440 с. 2. Пилипів І. Станіславська (Івано-Франківська) єпархія УГКЦ крізь призму століть: історико-релігійний аспект : наукова монографія / І. Пилипів, І. Андрухів, О. Лисенко. – Надвірна : Надвірнянська друкарня, 2010. – 500 с. 3. Пилипів І. В. Діяльність клерикальних молодіжних греко-католицьких товариств у Станіславській єпархії ГКЦ у 20-30-ті рр. ХХ ст. Гілея : науковий вісник : зб. наук. пр. – Вип. 68 (№1) – К. 2013. – С. 68–73. 4. Пилипів І. В. Організаційна структура Греко-католицької церкви в Другій Речі Посполитій / І. Пилипів // Інтелігенція і влада : Громадсько-політичний науковий збірник. Серія: Історія. Вип. 28. – Одеса : Астропринт, 2013. – С. 86 – 98. 5. Пилипів І., Турків С. Йосиф Сліпий у розбудові Української греко-католицької церкви в еміграції. Літопис Волині. Всеукраїнський науковий часопис. Чис. 29. 2023. С. 75-88. 6. Пилипів І., Делятинський Р. Становлення богословської освіти Греко-Католицької Церкви в першій половині ХІХ століття . Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Історія – Тернопіль: Видав. ТНПУ, 2016. – Вип. 2. – Ч. 2. – С. 122–126 7. Пилипів І. В. Делятинський Р.І. Інститут військових капеланів в Україні (ХХ- ХХІ ст.): етапи розвитку та роль у формуванні української нації . // Збірник наукових праць «Гілея: науковий вісник». Випуск 134 (7). – 2018.- С.129-134. 8. Пилипів І. Ідея Патріархату Української греко-католицької церкви в історіографії ГАЛИЧИНА. Науковий і культурно-просвітній краєзнавчий часопис. 2023. Ч. 36.- С.165-175. 9. Лисенко О., Пилипів І. Чому Греко-католицька церква стала головним ворогом Москви і як Кремль розправився з нею? ПЕРЕЛОМ. Війна росії проти України у часових пластах і 	

- просторах минувшини. Діалоги з істориками . У двох книгах. Том 2. Інститут історії України Національної академії наук України. К. 2023. С. 956 -971.
10. Борщевич Українське церковне відродження на Волині (20-40-ві рр. ХХ ст.): Монографія. – Луцьк:, 2000. – 254 с.
11. Власовський, Іван. Нарис історії Української Православної Церкви : [в 4 т., 5 кн.] / Іван Власовський ; Укр. Православ. Церква Київ. Патріархату. - Київ : [б.в.], 1998. Т. 4, ч. 2 . – Репр. вид. – 1998. – 415 с.*Репр. відтворення вид. 1966 р*
12. Вуянко М. Монастирі Івано-Франківська (Станиславова). Перша половина ХХ ст. – Івано-Франківськ: Нова Зоря, 1998. – 216 с.
13. Історія релігії в Україні: у 10-ти томах. / Редколегія: А. Колодний (голова) та ін.
Том. І. Дохристиянські вірування. Прийняття християнства. За ред. Б.Лобовика. – К., 1996
Том. І. Дохристиянські вірування. Прийняття християнства. За ред. Б.Лобовика. - 1998
Том ІІ. Українське Православ'я. За ред. П.Яроцького. – К., 1997
Том ІІІ. Православ'я в Україні. За ред. А.Колодного і В.Климова. – К., 1999
Том ІV. Католицизм в Україні. За ред. П.Яроцького. – К., 2001
Том V. Протестантизм в Україні. За ред. П.Яроцького. – К., 2002
Том VI. Пізній протестантизм України. За ред. П.Яроцького. – К., 2007
Том VI. Пізній протестантизм України. Друге доопрац. вид. За ред. П.Яроцького. – К.- 2008
Том VII. Релігійні меншини України. За ред. А.Колодного. – К.,2010
Том VIII. Нові релігії України. За ред. А.Колодного. - К., 2010
Том IX. Релігія в українській діаспорі. За ред. А.Колодного. – К. 2012
Том X. Релігія і Церква років незалежності України. За ред. А.Колодного. – К., 2003
14. Ленцик В. Визначні постаті Українського Церкви: Митрополит Андрей Шептицький і Патріарх Йосип Сліпий / Василь Ленцик – Львів: Свічадо, 2004. – 608 с.
15. Пометун О. Методика навчання історії в школі [Текст]. Київ : Генеза, 2006. 328 с.
16. Старєва А. М. Методика навчання історії: особистісно-орієнтований підхід : навчально-методичний посібник. Частина II [Текст]. Миколаїв : Іліон, 2007. 200 с.
17. Турків Дарія (Світлана). Сестри Чину Святого Василя Великого у Східній Галичині наприкінці ХІХ – у першій половині ХХ століть: служіння та просвіта. Львів: Манускрипт-Львів, 2023. 456 с.
18. Яковенко Г.Г. Я Методика навчання історії: навчально-методичний посібник. Харків: Видавництво ХНАДУ, 2017. 324 с.

Викладач – Заслужений працівник освіти України,
доктор історичних наук, професор
Пилипів Ігор Васильович